

KNJIŽEVNOST.

Silvin Sardenko: **Mati svetega veselja**. Skrivnost vstajenja v petih dramatskih slikah. — V Ljubljani 1912. Založila Katoliška Bukvarna. Natisnila Katoliška Tiskarna. Cena 1 K 10 v.

Za „Materjo žalosti“¹ nam je podaril zdaj Silvin Sardenko „Mater svetega veselja“. Svojo novo pesnitev je naslonil čisto na evangelij, na zgodbo o vstajenju Gospodovem, in jo prikrožil dramatiško. Nemara se ne motimo, če mislimo, da daje Silvin Sardenko svojim daljšim pesnitvam, ki so dozdej vse religiozne značaja, dramatiško obliko zato, da bi tudi z odrov, torej v masah, vnel ljudstvo za velike, lepe in svete ideje, ki prevevajo njegovo lastno svečeniško in pesniško dušo in ki bi jih kot pesnik-apostol rad na globoko in široko zasadil v srce svojemu narodu. Dobro je tako! Zakaj malo več ali malo manj dramatiške umetnosti — nič ne de, če se pa položi dobro zrno v zemljo, kjer bo obrodilo stoteren sad. Sicer pa je Sardenko z vso svojo dušo lirik in meni vsaj ne bo nihče dopovedal, da se ni njegov pesniški žar dozdej najsvetleje razgorel v „Mladem jutru“. Tudi v „Materi svetega veselja“ so najlepša tista mesta, ki jih je preko vseh aspiracij po dramatiških efektih narekovala pesniku liriška muza. Kako krasno zveni n. pr. posvetitev:

Ta spev, Devica, Tebi v slavo!
V njem duša moja, dnevi moji,
sprehodi tihi, težka dela,
molitve verne, vroči boji,
v njem moj večer in moja noč,
izkušana slabost in moč.

Ta spev je orel mojih misli.
Golob je mojih ur pokojnih;
labod je zadnjih dni mladostnih,
cvetovih na vrteh prisojnih...

Ali pa Marijino ljubezensko hrepenenje po Sinu:

Odmora nima in ne more
ljubezen vroča ga imeti,
podnevi kakor solnce sije,
ponoči kakor zvezda sveti... (Str. 9.)

Ali njeno sladko upanje ob Getzemani:

Getzemani! Ti sveta zemlja,
kjer so škrlatni viri vrel!
Ti spravi kraj, kjer bosta sestri,
bridkost in radost, se objeli.
Getzemani! Ti cvet grenkosti,
ti mi poženeš sad sladkosti! (Str. 12.)

Ali njena sveta in vesela sreča ob vstajenju:

V resnici vstal je! Aleluja!
Oči so moje blagor pile,
ko videle so zopet Njega,
ki te roke so ga nosile.
O, naj poklekнем na tem kraju,
ki v sreči spet je združil naju! (Str. 34.)

Takih mest je še več. Te verze smo postavili tusem samo za zgled, kako bogonarjen pesnik je Sardenko, kadar je — lirik.

¹ Mater Dolorosa. V sedmih dramatskih slikah. — Ljubljana 1910. Izdalo „Apostolstvo sv. Cirila in Metoda“. Natisnila Katoliška Tiskarna.

Sardenko bo še pel. Zakaj baš religiozna poezija, v katero se čimdalje bolj zataplja, je neizčrpna. Njegova pesem bo plemenito vplivala vsekdar, zato ker hrepeni navzgor, do nebeških misli in želja. Umetniško pa bo najbolj uspeval v liriki. Mi ga vabimo nazaj v mlado jutro — čiste lirike.

Dr. Mih. Opeka.

Ksaver Meško: **Mladim srcem**. I. zv. Ilustroval Saša Šantel. Družba sv. Mohorja. 1911.

O tej knjigi govorimo že iz čisto tehtnega praktičnega vzroka: želimo namreč, naj bi to knjigo čitala ne le mladina, ampak tudi njeni vzgojitelji.¹ Zlasti tebi, slovenski katehet, utegne dve uri pouka napraviti velezanimivi in plodni. Kadar govoriš v začetku leta o raju, si gotovo želiš imeti živo domišljijo, da bi naslikal otrokom vso tisto lepoto, in rad bi najbrže dodal kakšen praktičen nauk za življenje. A kakšen? Raj je izgubljen za našo zemljo na veke; čaka nas le še raj v nebesih. A kako mlada srca ogreti, da bodo zahrepenela po njem? Ali res ni nič več ostalo od nekdanjega raja? Glej, tu ti prihaja na pomoč naš pisatelj z Zgodbo o Martineku, ki je iskal raj na zemlji. V tej povestici dobiš oboje: vzorno slikanje raja, kakor si ga predstavlja otroška duša, potem pa prelepo resnico, da je na zemlji še raj: v nedolžnih očeh otrokovih in ljubečih očeh materinih. — Priporočam pogosto sv. obhajilo in iščeš seveda vedno novih, krepkih motivov. Glej, enega ti podaja naš pisatelj: Romanje na Sv. Goro. Mati Pavlina in njen osemletni Vanček že štiri leta žalujeta za očetom, ki je odšel v Slavonijo, v hrastove šume, kjer popiva, za dom pa ne mara več; zastonj so vsa rotalna pisma materina, brez uspeha podobica Sv. Gore, ki jo je Vanček priložil pismu, zastonj celó skupno romanje matere in otroka na Sv. Goro — oče se ne zmeni za svojo družinico nič več. Tu pa sklene Vanček še enkrat romati, sam, skrivaj, ne da bi mati vedela; njega Marija mora uslišati, saj vsi takó pravijo, tudi pismonoša Urh je tega mnenja. In res, otrok gre na pot in pride — po dolgi trudni hoji — na Goro, a že ponoči; ker je cerkev zaklenjena, zaspí na pragu. In zdaj se zgodi čudo! Isto noč stopa na Goro tudi neki mož; čudna svetloba mu miglja od cerkve. Ko pride k pragu, vidi svetlo svetinjico, z vrezano letnico njegove poroke, in poleg svetinjice — na trdih tleh — leži njegov nedolžni otrok. Vančkov oče je ta tujec. Otrok je dosegel, kar je bil šel prosit. Dragocen zgled dušeslovne razlage očetovega spreobrnjenja. — V obeh slikah se prepletajo neizbrisni spomini pesnikove zorne mladosti z mladino ljubečo refleksijo zrelega moža-misleca. Pripoveduj mladini in občutil boš sam vso lepoto Meškove poezije. Če še pokažeš šantlove slike, si vtisnil mladi duši lep

¹ Meško je tudi ni namenil samo mladini, ampak vsem, ki se še včasih radi zamislijo v otroška leta. Zato je on sam knjigo nazval „Nežnim srcem“ in naslovu ni pripisal določke „Zbirka mladinskih spisov“. Odbor je naslov samovoljno izpremenil. — Uredništvo.

spomin za življenje. — S tretjo povestico: Poljan-
čev Cencek — pa jaz ne vem kaj početi. Morda
je bila pa fantkova slika prej, in potlej šele povest?
Ali je le l'art pour l'art?

Dr. J. Debevec.

Troje povesti. Spisal Ivan Cankar. Izdala in
založila Družba sv. Mohorja v Celovcu. 1911. — Ali
je prišel Mohamed h gori, ali se je gora približala
preroku? Tako sem se vprašal, ko sem vzel knjigo
v roke. Oba sta si prišla nasproti, in gora je imela
daljšo pot od preroka.

Cankar se je potrudil k zemlji, in ta stik z
grudo je dobro vplival nanj. Več konkretnega čutimo
v teh treh povestih, kakor v dosedanjih Cankarjevih
delih. Tista senzitivnost občutljive fantazije, ki je iz-
zvenela doslej le v subjektivističnih vibracijah, še
vedno prevladuje v Cankarju, pa z veseljem smo opazili
v teh treh povestih, da je pisatelj
pridobil nekoliko na pozitivnosti na-
ziranja.

Pa le nekoliko, kajti Cankar je
še vedno negativen, in le redki so
momenti, v katerih zasije svetloba
skozi mračne megle. Velik pa je
Cankar v dispoziciji. „Zgodba o dveh
mladih ljudeh“ je skicirana mojstr-
sko, kakor kaka Shakespearjeva igra.
Veliki problem izseljevanja je našel
v Cankarju umetnika, ki ga je na-
kantno upodobil. Pretresljivo je mar-
slikal beg iz kmetske hiše v mestno
službo in v ameriško mučilnico s
težkim razočaranjem, ki mu sledi.
Krasne barve je našel Cankar, da
naslika bedo, muko in kesanje, a
samo do praga spoznanja vodi nje-
gova pot. Ko bi moral pokazati pravo
pot do sreče, zagrne zastor, in vsa
lepo zasnovana simfonija izzveni v ne-
jasnem akordu, kakor če se zapro
vrata dvorane, iz katere je zvenela
tiha godba.

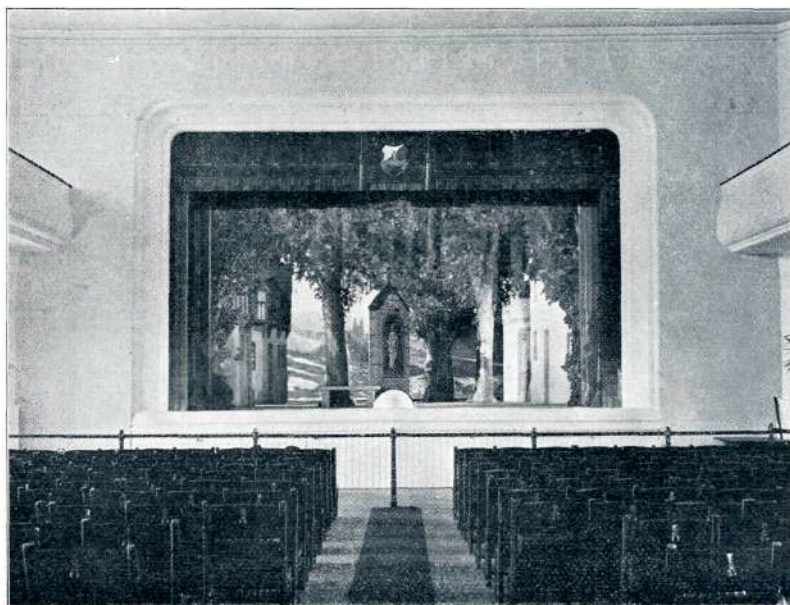
Drugi problem, ki se ga je lotil
Cankar, je alkoholizem. „Krčmar Eli-
ja“ je pretresljiva, globoko zasnovana zgodba. Le-
žal, da so slike preveč eksotične. Ko bi bil Cankar
stal malo bliže grudi, bi bil pridobil na moči in umet-
niški vsebini. Z alkoholom uničuje Elija ljudstvu pa-
met in premoženje, nazadnje mu še sam podleže. Iz
omotice in brezbržnosti pa se dvigne nov rod, močan
in trezen.

V „Zgodbi o šimnu Sirotniku“ je zopet ves
Cankar. Satira na zastarelo in sedanjim socialnim
razmeram popolnoma neprikladno ravnanje z občin-
skimi ubožci je ostra in strupena, seveda pretirana
do skrajnosti.

V obliki je Cankar na vrhuncu. Njegov jezik je
blesteč in je pridobil na kratkosti in jedrnatosti iz-
raza. Izobraženec, ki uživa estetično popolnost oblike,
se bo naslajal ob tej knjigi, ki podaja umetnih nians
v obilici. Ali jo bo s takim zadovoljstvom užival tudi
popolnoma zdravi realistični človek, ki je član Družbe
sv. Mohorja in ki išče pravega jedra nališpane re-
snice, četudi pod raskavo skorjo — to je drugo vpra-
šanje.

Dr. E. Lampe.

Koledar Družbe sv. Mohorja za l. 1912. — Pi-
sana vsebina, kakor vsako leto: pesmi, povesti, poto-
pisi, prirodopisni sestavki, življenjepisi itd. Najprej
bodo segli Mohorjani bržčas po zabavno-poučnem se-
stavku priljubljenega in njim že davno znanega poto-
pisca Janka Mlakarja: Trebušnik na lovski
razstavi. Pisatelj tudi letos lepo druži dovtip in
pouk, lovsko „latinščino“ in pristno resnico. Dokaz,
kako vse rado bere njegove spise, je ta, da so
junaški čini njegovega Trebušnika znani po vsem
Slovenskem in se vsakemu ob tem imenu obraz ši-
roko razleze. — Na Ivo Česnikovo pravljico: Zlata
krona bi rad opozoril vzgojitelje, zlasti veroučitelje,
ki poučujejo v ponavljalni šoli. Kratko povedati
vsebino pa pri tem poudariti, koliko mora pastir
Boštjan trpeti, da si pridobi nevesto. Na ta način
priporoča Förster (Jugendlehre) govoriti z bolj od-

„LJUDSKI ODER“ S SLIKO IZ „DIVJEGA LOVCA“.

raslo mladino o seksualnem vprašanju. Povest je pi-
sana z bujno domišljijo in postavljena na domača tla,
na Grmado nad Polhovim Gradcem. — Rejenka.
Povest spisal dr. Iv. Pregelj, nam podaja nov dokaz,
kako alkohol uničuje rodbinsko srečo, zavaja k pre-
šestvovanju in slednjič strmoglavlja v prezgodnji grob.
Francka, rejenka, je risana kaj plastično, manj do-
ločno stari Zabregar, zlasti tisti prepir in pretep med
očetom in sinom ni povsem pojasnjen. — Najobšir-
nejši spis pa je letos: Na ognjenih tleh. Spisal
dr. L. Lénard. Dvoje občudujemo, čitajoč ta spis: prvič
neustrašenost Poljakov, prebivajočih v Varšavi in
sploh pod rusko oblastjo, ki se kar nič ne boje, za
svoje ideje trpeti ječo, prognanstvo ali magari vislice;
drugič pa nedosežno obzorje pisateljevo, ki pozna
tako dobro ondotne socialne razmere do najskriv-
nejših kotov, da, celo do hiš, „de višajati“ (kjer obe-
šajo). Sicer je pa to bratomorno sovraštvo Rusov in
Poljakov nekaj zelo žalostnega in človek bere ta lepi
spis z zelo mešanimi čustvi. — Pisatelj obraza s slo-
venskih hribov: Grogov Groga se pa ni podpisal.